

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์นมมีแนวโน้มขยายตัวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ในส่วนของตลาดในประเทศได้รับปัจจัยส่งเสริมจากกระแสรักสุขภาพของภาคเอกชน และความร่วมมือของภาครัฐในโครงการนมโรงเรียน และการควบคุมคุณภาพของตลาดนมพร้อมดื่ม ทำให้ธุรกิจโคนมในประเทศได้รับผลดี ส่วนตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มขยายการส่งออกอย่างต่อเนื่องไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และผู้ผลิตนมพร้อมดื่มของไทยจะเข้าร่วมการลงทุนกับนักธุรกิจจีน คาดว่าประเทศไทยในอนาคตจะกลายเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นมของภูมิภาคแถบนี้ หากเปรียบเทียบปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ กับความต้องการของตลาดนมพร้อมดื่ม ในปี 2544 ปริมาณการผลิต น้ำนมดิบทั่วประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 528,000 ตัน แต่ความต้องการในประเทศมีมากถึง 1.2 ล้านตัน โดยมีอัตราการขยายตัวของการผลิตนมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 14 ต่อปี¹ ทำให้ประเทศไทยต้องมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์นมมีบทบาท และมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย ดังนั้นในการทำฟาร์มโคนมสำหรับเกษตรกรจึงเป็นอาชีพที่แน่นอน มั่นคง และการทำฟาร์มโคนมกำลังเริ่มเป็นที่นิยมสำหรับเกษตรกรในการที่จะทำเป็นอาชีพหลักหรือเป็นอาชีพรองในการทำควบคู่กับอาชีพอื่น

ด้วยเหตุนี้ผู้ทำการศึกษาจึงสนใจในการศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำฟาร์มโคนมของสมาชิกศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลแก่เกษตรกร และผู้ที่สนใจ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการทำฟาร์มโคนมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนทำฟาร์มโคนมของสมาชิกศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

¹ บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย จำกัด, “มองเศรษฐกิจ”, (พฤศจิกายน 2544) :ฉบับที่ 971.

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะการทำฟาร์มโคนมของสมาชิกศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2544 ทางศูนย์มีสมาชิกเป็นจำนวน 120 ราย เท่ากับร้อยละ 49 ของจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอำเภอสันกำแพง มีปริมาณโคนม 1,268 ตัว เท่ากับร้อยละ 76 ของจำนวนโคนมทั้งหมดในอำเภอสันกำแพง และมีปริมาณนํ้านมดิบ 14,385 กิโลกรัมต่อวัน เท่ากับ ร้อยละ 77 ของปริมาณนํ้านมดิบในอำเภอสันกำแพง² และในอำเภอสันกำแพงมีการเลี้ยงโคนมเป็น อันดับที่ 1 ของจังหวัดเชียงใหม่³ มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรจำนวน 106 ราย เป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Darwin Hendel⁴ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยแบ่งตามขนาดฟาร์มเป็นขนาดเล็ก ฟาร์มกลาง และฟาร์มใหญ่ ดังที่แสดงรายละเอียดใน ตารางที่ 1-1

ตารางที่ 1-1 ตารางแสดงรายละเอียดของฟาร์มแต่ละขนาดที่ทำการศึกษา

ขนาดฟาร์ม	จำนวนแม่โครีโคนม (ตัว)	จำนวนเกษตรกร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง
เล็ก	1-10	20	19
กลาง	11-20	65	55
ใหญ่	> 20	35	32
รวม		120	106

² ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ ศูนย์สันกำแพง สหกรณ์โคนมเชียงใหม่ วันที่ 31 กรกฎาคม 2544.

³ สำนักงานปศุสัตว์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 31 ตุลาคม 2544.

⁴ รศ.บุญส่ง นิลแก้ว, สถิติวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มิถุนายน 2526, หน้า 30.

ตารางที่ 1-2 ตารางแสดงรายละเอียด สัดส่วนของจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของสมาชิก ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ-สินค้าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ กับจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในอำเภอสินค้าแพ่ง และจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่

เกษตรกร	จำนวนเกษตรกร (ราย)	โครีโคนม (ตัว)	นํ้านมดิบ/วัน (ก.ก)
ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ-สินค้าแพ่ง	120	959	14,385
อำเภอสินค้าแพ่ง	243	1,268	18,800
จังหวัดเชียงใหม่	969	4,647	56,528
อัตราส่วน ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ ต่ออำเภอสินค้าแพ่ง (ร้อยละ)	49	76	77
อัตราส่วน ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ ต่อจังหวัดเชียงใหม่ (ร้อยละ)	12	21	25

ตารางที่ 1-3 ตารางแสดงรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับโคนมของจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2544

ลำดับที่	อำเภอ	เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนม (ราย)	จำนวนโคนม (ตัว)	ประมาณนํ้านมดิบ/ วัน (กิโลกรัม)
1	เมืองเชียงใหม่	176	255	1,348
2	แม่วาง	16	361	1,049
3	แม่ริม	55	403	2,212
4	สันป่าตอง	53	1,148	6,000
5	สารภี	21	428	1,400
6	สินค้าแพ่ง	243	2,900	18,800
7	แม่แตง	30	422	2,420
8	ดอยสะเก็ด	15	311	1,200
9	ไชยปราการ	121	1,812	9,500
10	แม่ออน	239	2,740	12,599
รวม		969	10,780	56,528

ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์เชียงใหม่

วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล

ในการศึกษาได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วนคือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

โดยการใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรที่ทำฟาร์มโคนมโดยอาศัยแบบสอบถาม การเลือกพื้นที่ในการศึกษา ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบสันกำแพง เนื่องจากเป็นแหล่งเลี้ยงโคนมที่มีปริมาณการเลี้ยงที่หนาแน่น และเป็นแหล่งเลี้ยงที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับการสุ่มตัวอย่างเกษตรกร ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จำนวน 106 ราย และทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนโดยใช้วิธีระยะเวลาคืนทุน วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ และวิธีอัตราผลตอบแทนของโครงการ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ และข้อมูลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม

นิยามศัพท์

1. เกษตรกร หมายถึง บุคคลผู้มีอาชีพทำฟาร์มโคนม
2. ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนทั้งสิ้นในการทำฟาร์มโคนม ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการลงทุน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
3. ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำฟาร์มโคนม ของสมาชิกศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบสันกำแพง
4. อัตราการให้นม (Lactation) หมายถึง ปริมาณน้ำนมดิบที่แม่โคให้ในแต่ละช่วงการให้นม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนการทำฟาร์มโคนมของสมาชิกศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรผู้ที่สนใจลงทุน และผู้ที่สนใจอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจลงทุนการทำฟาร์มโคนมในอนาคต